

Na pedagoškem področju je polno čudežev

Naš pogovor: Mateja Leskovar Polanič

■ **Silvo Šinkovec**, D. J., dr. ped. znanosti, psiholog, defektolog in teolog, je predavatelj, terapevt, voditelj več seminarjev, šol za starše in duhovnih vaj, urednik revije *Vzgoja*, duhovni asistent DKPS in direktor *Inštituta Franca Pedička*.

Z ravnateljico Osnovne šole Stročja vas, Matejo Leskovar Polanič, sva se večkrat srečala. Načrtovala sva predavanje za starše na njihovi šoli, pa naju je covid prehitel. Srečala sva se na seminarju o vzgojnem načrtu v Celju, kjer je dobila nekaj uvidov za razvoj vzgojnega dela na šoli. K razmišljanju je želela pritegniti stanovske kolege svoje pokrajine, pa naju je covid prehitel tudi pri tem. Ko se je mračna zavesa pandemije dvignila, sva se takoj dogovorila za seminar. To je bil čas, ko smo hoteli v nekaj tednih vsi vse nadomestiti. A to seveda ne gre. Nastal pa je dragocen seminar v Ljutomeru, ki nas je še bolj povezal v zavezi biti blizu otrokom in njihovemu osebnostnemu razvoju.

Kje živite, kaj ste po izobrazbi, kaj delate?

Živim v Stročji vasi, majhnem kraju v Prlekiji, tik ob šoli, v kateri delam. Po izobrazbi sem pedagoginja, trenutno vodim šolo.

Vaša ustanova deluje v prenovljeni zgradbi. Predstavite nam svojo šolo.

Osnovna šola Stročja vas je enooddelčna osnovna šola z enoto vrtca. V zgradbi, ki je novogradnja, smo že štirinajsto leto. Šolo obiskuje 184 učencev, v petih skupinah vrtca pa je 82 otrok. Radi rečemo, da je naša šola središče naše krajevne skupnosti. Dobro sodelujemo z lokalnim okoljem, društvu in drugimi ustanovami v kraju in občini. Povezujemo se z drugimi vrtci in šolami ter se trudimo mladim predati vrednote in znanje. Vrednote, ki so nam še posebej dragocene, so zapisane v razvojnem načrtu: doslednost, znanje in spoštljivost. Leto 2022 je občina Ljutomer razglasila za leto 'prleških vrednot (in vinske kulture)'. S tem smo še večji poudarek namenili razvijanju naslednjih vrednot: pozdravljanju, spoštljivi komunikaciji in medosebnim odnosom. Nadaljujemo pa tudi v letu 2023, ki je v naši občini razglašeno za leto prleških vrednot in zelene pismenosti. Svoji skrbi za vrednote bomo dodali še ekološko noto.

Kaj so vaše, ravnateljčine osnovne naloge na šoli? Največje veselje in najtežji izzivi?

Formalno gledano je ravnatelj pedagoški vodja in poslovodni organ zavoda. Vse preveč časa pa se ravnatelj ukvarjamo s poslovođenjem. Energijo in čas trošimo za materialne 'stvari', pišemo pravilnike, čeprav nismo pravniki, skrbijo nas finančna sredstva, čeprav smo nepridobitna ustanova. Časa za kakovostno pedagoško vodenje pa je nekako vedno premalo ... Ker sem po duši pedagog, mi je delo tako z odraslimi kot otroki in učenci v največje veselje in hkrati izziv. Časi in družba se spreminjajo in tako je treba tudi s tega vidika vedno znova spremljati dogajanje, prilagajati delo, delovati.

Ste kulturna šola. Kaj to pomeni za vašo šolo?

Na šoli ob sodelovanju s sodelavci ponujamo učencem veliko dejavnosti, s katerimi lahko razvijajo svoja močna področja, krepijo svoj manko in ob pouku spoznavajo tudi kaj drugega, novega. Kot sem navedla, je šola središče naše krajevne skupnosti, majhne sredine, kjer vsak pozna vsakega in kjer se srečujemo tudi izven šole. To, da imajo mladi dober zgled, drugačne izkušnje, je za razvoj mladega človeka v osebo, za katerega je kultura vrednota, zelo po-

membrno. Ker smo oddaljeni od kulturnih središč, se trudimo, da mladim ponudimo izkušnjo doživetja kulturnega dogodka.

Na primer: vsako leto izvedemo kulturni dan v gledališču ali kinu. Spodbujamo petje mladih v otroškem in mladinskem pevskem zboru, ohranjamo kulturno dediščino folklornih plesov s folklorno skupino v vrtcu in šoli. Mladi imajo možnost vključitve v filmski, dramski in recitacijski krožek, lahko spoznavajo fotografiranje. Še posebej pa našo šolo predstavlja tamburaška skupina *Vigred*, kjer se mladi ob pomoči zunanjega sodelavca učijo igrati na tamburice po sistemu 'farkaš'. Tudi s tem ohranjamo kulturno dediščino svojega okolja.

Vaša šola ima naziv 'zdrava šola'. Kaj najbolj zaznamuje šolo v povezavi z 'zdravim'?

Na šoli se trudimo povezovati vse naloge in vsebine, ki se pojavljajo poleg osre-

dnjega vzgojno-izobraževalnega dela. To velja tudi za področje 'zdrave šole'. S koordinacijo povezujemo dejavnosti, ki jih izvajamo, in tako osmišljamo naloge. Pomemben nam je tako telesni kot duševni razvoj. S športnimi dejavnostmi se trudimo motivirati mlade za aktivno preživljanje prostega časa, z različnimi delavnicami pa jih opremljamo za sprejemanje samega sebe, dobro sodelovanje in medsebojno spoštovanje.

Kako pri vas čutite pokovidni čas?

Obdobje kovida je družbo, ki je že kazala znake individualizma, le še bolj pahnilo v to izolacijo. Delo šol se je popolnoma spremenilo, verjamem pa, da smo se iz vsega lahko tudi veliko naučili. Vrnili smo se v 'normalo', posledice pa so ostale. Veliko učencev ima težave z delovno kondicijo – vztrajati pri delu, začeti delo, sodelovati, biti samoiniciativen, se dejansko nekaj naučiti ... Opažamo tudi, da v razredu ni več kolektivnega duha – nekako je prisotno prepričanje, da če »jaz nimam nič od tega, me ne zanima«, ter delovanje 'jaz in zdaj'.

S katerimi vzgojnimi težavami se šola najpogosteje spopada?

Ker smo majhna skupnost, nam je vsak posameznik pomemben in trudimo se, da bi bil viden. Poleg otroških in najstniških vragolij pa opažamo porast individualizma. Kot že rečeno, splošna prisotnost občutenja 'jaz in zdaj' vodi v sebično delovanje posameznikov, zbadanje, tožarjenje, žalitve, izločanje iz skupine. Občasno pa se pojavi kajenje in uporaba pirotehničnih sredstev.

O čem največkrat tožijo učitelji?

Prav o zgoraj navedenem. Pri pouku pa jih motijo neangažiranost, nesodelovanje, tudi odklanjanje dela. Ob spodbudah in raznih pobudah pogrešajo iskric v očeh mladih, ki bi sprejeli izzive. Tudi utrujenost nekaterih mladih, ko je vidno, da so prebedeli noč, in ki kar povedo, da so vso noč igrali igrice, najbrž pa so deležni še kakšnih drugih vsebin.

O čem tožijo starši?

Tudi starši so pogosto v pasti tehnologije. Tablice in telefoni omogočajo pobeg in mir (kaj je mir?), po drugi strani pa povzročajo odvisnost in druge posledice. Tudi nedelovanje družin in življenja drug mimo drugega. To opažamo strokovni delavci, povedo pa tudi starši sami: nekateri imajo težave z vzpostavljanjem avtoritete – postavljanjem meja, vpeljevanjem družinske rutine, spoštovanjem dogovorov. Čas je tako neusmiljen, vpliva na življenje družin, ki so mogoče že pozabile na obrede, vrednote. Reči otroku NE iz ljubezni in ne DA iz strahu.

Kaj lahko stori šola, da pride naproti staršem v njihovem poslanstvu?

Pomembna je komunikacija – pogovarjati se in slišati. Moramo slišati, kaj nam sporočajo starši, prav tako bi bilo zelo dobro, da starši slišijo nas. Da nam je mar za njihovega otroka, da otroci zmorejo veliko več in se lahko potrudijo; da trud obrodi sadove, da ni bližnjic. Treba je najti čas in se pogovarjati. Le tako bomo dosegli želene cilje, da bodo naši skupni otroci dobri, delavni, odgovorni ljudje.

Kdo s šolo več sodeluje, očetje ali matere učencev?

Imamo različne izkušnje. Odvisno je od družinskih okoliščin; sodelujejo tako očetje kot mame. Je pa tudi vedno več družin, ko prideta v šolo oba starša.

Kateri so najpogostejši izzivi vaših stanovskih kolegov, ravnateljic in ravnateljev na področju vzgoje?

V pogovorih s kolegi iz aktiva ugotavljamo podobnosti. Dogodki pa variirajo in se nekako 'selijo' po zavodih. Odvisno je tudi od velikosti zavoda.

Bili ste med pobudniki strokovnega seminarja o vzgojnem načrtu v Ljutomeru.

Že nekaj časa je bila želja, da obstoječe vzgojne načrte (VN) zavodov prevetrimo, posodobimo. Na šoli imamo okvir in

smo vsako leto dodali operacionalizirani načrt za izvajanje nalog na vzgojnem področju. Vedno znova pa smo se spraševali, ali smo na pravi poti, ali je to to in kaj bi lahko še izboljšali. Tako je prišlo do srečanja na ravni pomurske regije. Na povabilo se je odzvalo 20 osnovnih šol s svojimi timi. Naslov seminarja je bil Vzgojni načrt: vloga ravnatelja, svetovalne službe in učiteljev. Na celodnevnem seminarju nam je dr. p. Silvo Šinkovec predstavil izzive, ki jih vzgojni načrt prinaša kolektivom; ravnateljica mag. Marijana Kolenko je odprla temo, ali je vzgojni načrt breme ali podpora delovanju šole. Profesor s Pedagoške fakultete v Kopru dr. Dejan Hozjan je odstrl okvir in podrobnosti vzgojnega načrta. Udeleženci smo sodelovali v razpravah ob posameznih temah in v delavnicah. Bili smo zadovoljni – tako s samo vsebino kot tudi s tem, da smo tak seminar pripeljali na naše območje.

Ena od udeleženk je zapisala: »Vzdušje na posvetu je bilo zelo prijetno, spodbudno in obenem delavno. V nadaljevanju smo bili povabljeni k delu v manjših skupinah. Vsaka skupina je dobila vprašanje, ob katerem sta potekala diskusija in razmišljanje o tem, kako so oz. bodo razvijali VN na šoli, o ovirah pri razvijanju VN ipd. Zanimiva je bila predstavitev dobrih praks na različnih šolah in poudarki, ki so jih posamezne šole dajale oz. jih bodo morale upoštevati glede na aktualne potrebe v svojem okolju. Predstavitve izkušenj so izzvale prisotne k živahni diskusiji.«

Zakaj je pomembno, da ravnatelj, šolska svetovalna služba in učitelji razpravljajo o vzgojnem načrtu?

Kot sva se že dotaknila razlogov v prejšnjih vprašanjih: zaradi kompleksnosti delovanja šol in področja, na katerem delujemo; zaradi številnih deležnikov, ki so v to vpeti, in zaradi nenehnih sprememb in posebnosti, ki se pojavljajo.

Pripravljate nov seminar. Zakaj nadaljevanje, čemu bo posvečen?

Že ob koncu lanskega srečanja je vzklik ideja o nadaljevanju dela na tem po-

dročju. O nadgradnji našega dela, dela po šolah s konkretnimi vsebinami. Šole si želimo pomoči strokovnjakov, izmenjave izkušenj in sodelovanja pri tem delovanju za dobrobit mladih. S tem pa posredno vplivamo tudi na družbo.

Družba se digitalizira. Kaj to pomeni za šolo? Katere so prednosti, težave, grožnje tega sveta za otroke.

Včasih se pošalim in rečem, da bomo na šoli vse bele, i-table spet zamenjali za zelene table ... Zavedam se, da takšen umik ni rešitev. Tehnologija napreduje, digitalizacija se razvija in šola mora tudi na tem področju podpreti, ozaveščati, izobraževati in usposabljaati tako učence kot starše. Med zaprtjem šol smo videli prednosti tehnologije, bili veseli možnosti, ki so se nam ponudile. Rešitev je (najbrž) v osmišljeni uporabi teh naprav. Vendar to že odrasli težko zmoremo. Otroci in mladi pa še toliko težje. Prav zato jih je treba informirati, ozaveščati glede tehnologije, vzporedno pa krepiti občutek lastne vrednosti posameznika, spodbujati aktivno preživljanje prostega časa, razvijati sodelovanje in solidarnost.

V dokumentih vaše šole se vidi, da se opirate na štiri stebre vzgoje in izobraževanja, ki jih je predlagal Unesco. Kaj ti stebri pomenijo za vaš kolektiv? Na čem je treba še več delati v prihodnje?

Razvojni načrt smo naslonili na štiri Delorsove stebre vzgoje in izobraževanja. Menimo, da je to dobra strategija in pot, ki jo nadaljujemo na področju vzgojnega delovanja. Vrednote so tema, ki nas že vrsto let usmerja pri delovanju na tem področju. Na primer, za četrti steber ('učiti se biti') smo v razvojni načrt zapisali:

- Izobraževanje prispeva k celovitemu razvoju vsakega posameznika (k njegovemu duševnemu in telesnemu razvoju, čustvovanju, smislu za lepoto, k osebni odgovornosti in duhovnim vrednotam).
- Učimo se, da bi postali modri, da bi znali koristno in pravilno uporabljati

svoje znanje in sposobnosti, da se zavemo, kdo smo v odnosu do drugih.

- Učimo se kontrolirati svoje obnašanje, spoštovati druge ljudi in razvijati sočutje do njih.

Jasno zapisani cilji pomagajo učiteljem in staršem, da se skupaj trudimo za celostni razvoj otrok.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost?

Zadali smo si, da bomo vsa ta prizadevanja združili pod okriljem razvojnega načrta. Stebri so že sami po sebi simbol podpore. Vsako leto bomo v določen steber vključili svoje dejavnosti in si prizadevali za dobro skupno delovanje in življenje, prenos ter ohranjanje vrednot. Delovali bomo v duhu vizije, ki jo bomo s tem krepili in razvijali: »Z doslednim delom in spoštljivimi odnosi do trajnega znanja.«

Bi kaj dodali?

Izzivov ne manjka. V praksi vemo, kaj moramo storiti in kako naj to izpeljemo. Vsak dan pa trčimo ob pomanjkanje časa, pomanjkanje kadra. Kot družba pa se bomo morali odločiti, ali nam bo (je) pomemben človek, mlad človek in ali bomo vlagali v to prihodnost ali ne. Zaradi vsega, kar smo že odstrli, pedagoško področje ni črno-belo, je kompleksno področje in zahteva resno, poglobljeno obravnavo.

Za konec: katero je vaše temeljno modrostno vodilo?

Vedno znova se pokaže dejstvo, da je pri vsem, kar počneš, pomembno, da si najprej človek. Dober človek. Večkrat posežem po kaki modri misli. Trenutno mi je blizu misel Alberta Einsteina, ki pravi: »Živiš lahko na dva načina. Lahko se pretvarjaš, kot da ni nič čudežno. Lahko pa imaš vse za čudež.«

Pedagoško področje je polno čudežev. Samo na naši šoli in v vrtcu jih je skoraj 320 ...

Hvala za vse odgovore, vaš čas in vaše plemenito delo. ◀